

Yritysten ja valtioiden tekemä nettiseuranta tuomitaan – kameravalvonta sekä valvontaa rikollisuuden ja epidemioiden torjumiseksi ymmärretään

1

Erilaiset yksilöiden valvonnan muodot ja teknologiat ovat kehittyneet nopeaan tahtiin ja monimuotoistuneet. Kansallinen turvallisuuden säilyttäminen on turvallisuusviranomaisten keskeinen tavoite. Se on saanut verkkoympäristössä uudet mittasuhteet ja toimintatavat. Valvonta ja seuranta on tällä haavaa jokapäiväistä, joka puolella läsnä olevaa.

Nykyisessä maailmassa seuranta ja valvonta ulottuu kaikkialle, matkustukseen, kaupunkitiloihin, kulutukseen ja ostamiseen, internetin käyttöön ja sosiaalisen median alustoille. Usein kansalaiset myös osallistuvat itse vapaaehtoisesti seurantatoimiin eli datan tuottamiseen ja kokoamiseen käyttämällä älypuhelimia, internetiä, asiakas- ja luottokortteja.

Tämän kertaisessa KAKS – Kunnallissalan kehittämissäätien kyselytutkimuksessa teemaa lähestyttiin useammalla kysymyksenasettelulla. Vastaajilta tiedusteltiin, miten he suhtautuvat erilaisiin valvontatapoihin ja niiden käyttöön yhteiskunnassa. Tämän jälkeen tiedusteltiin suhtautumista eri tahojen harjoittamaan seurantaan. Kolmanneksi kysyttiin, miten erilaiset määräykset ja ohjeet rajoittavat yksilön omaa elämää. Kysymykset kuuluivat seuraavasti.

”Tekniikan kehittyminen tuo mukanaan uhkia ja mahdollisuuksia. Parhaimmillaan kehittynyt tekniikka ja valvonta voivat tehdä yhteiskunnasta turvallisemman paikan, pahimmillaan antaa viranomaisille ja muille tahoille ylisuuret mahdollisuudet puuttua ihmisten yksityisyyteen. Miten suhtaudut seuraaviin valvontatapoihin ja niiden käyttöön yhteiskunnassa?”

”Kun ajattelet omaa nettikäyttäytymistäsi (tietokone, älypuhelin, tabletti), kuinka hyväksyttävänä tai tuomittavana pitäisit nykymaailmassa seurantaa, jos sitä harjoittaisi jokin seuraava taho?”

”Jos ajattelet omaa itseäsi, niin missä määrin koet, että yhteiskunnan erilaiset säädökset, määräykset ja ohjeet rajoittavat omaa elämääsi?”

Enemmistö ei hyväksy nettikäyttäytymisen seurantaa kaupallisiin tarkoituksiin, eikä muiden ihmisten tarkkailua ja ilmiantamista sopimattomasta käyttäytymisestä

Selvä enemmistö suomalaisista ei hyväksy nettikäyttäytymisen seurantaa kaupallisiin tarkoituksiin ja palveluiden kehittämiseksi (65 %). Vain neljännes (24 %) suhtautuu kaupalliseen netin käytön seurantaan suopeasti. Tulos on mielenkiintoinen sikäli, että kuluttajat itse useimmiten antavat luvan seurantaan. Monet verkkoyhtiöt tietävät ihmisistä valtavan paljon. Yhtiöt myös tallentavat tiedon rekistereihinsä. Jokaisesta netin käyttäjästä on tietoja kymmenissä, ellei sadoissa rekistereissä. Nuoret, 18-30-vuotiaat, suhtautuvat muuta väestöä suopeammin nettikäyttäytymisen seurantaan kaupallisiin tarkoituksiin.

Kansalaiset tuomitsevat myös muiden ihmisten tarkkailun ja ilmiantamisen sopimattomasta käyttäytymisestä (59 %). Neljännes (24 %) pitää sopivana sitä, että kanssaihmiä vakoillaan ja ilmiannetaan sopimattomasta käyttäytymisestä. Kielteinen suhtautuminen muiden ihmisten tarkkailuun ja ilmiantamiseen lisääntyy iän myötä, sekä koulutus- ja tulotason kasvaessa. Nuorista keskimäärää useampi suhtautuu tarkkailuun ja ilmiantamiseen ymmärtävästi. Puolueiden kannattajista keskimäärää hyväksyvämpiä tähän ovat perussuomalaisten ja vihreiden tukijat.

Kameravalvonta hyväksytään ja puhelimia voi valvoa rikollisuuden ehkäisemiseksi

Selvä enemmistö suomalaisista hyväksyy kameravalvonnan kaduilla (72 %). Voimakkainta hyväksyntä on STTK:n jäsenten (87 %), 51-60 -vuotiaiden (84 %) ja yrittäjien (82 %) keskuudessa. Kriittisimpiä ovat alle 30-vuotiaat, mutta heistäkin yli puolet (54 %) hyväksyy valvonnan. Puolueiden kannattajien välillä näkemyksissä ei ole merkittäviä eroja.

Myös nettikäyttäytymisen seurantaan epidemian torjumiseksi ja rikollisuuden ehkäisemiseksi (67 %) pidetään hyväksyttävänä. Enemmistö tukee myös sekä puhelimiin kohdistuvan valvonnan rikollisuuden ehkäisemiseksi (58 %).

Puolet suomalaisista hyväksyy kasvojen tunnistusohjelmien käytön julkisilla paikoilla – kaksi viidestä vastustaa

Kasvojen tunnistusohjelmien käytöstä valvonnan välineenä on maailmalla esimerkkejä. Suomalaisista noin puolet (48 %) hyväksyy sen käytön julkisilla paikoilla. Kaksi viidestä (40 %) on sitä vastaan. Kaikkein myönteisimmän kasvojen tunnistusohjelmien käyttöön suhtautuvat kokoomuksen kannattajat (65 %) ja yrittäjät (65%). Nihkeimpiä ovat vasemmistoliiton tukijat (31 %).

Kansalaiset jakaantuvat kahtia suhtautumisessa puhelimiin asennettaviin valvontasovelluksiin epidemian torjumiseksi. Kaksi viidestä (43 %) kannattaa ja lähes samansuuruinen joukko (39 %) suhtautuu varauksellisesti. Ikä on yhteydessä suhtautumiseen. Puhelinsovellutusten suosio epidemian torjumiseksi lisääntyy ikääntyneimmän vastaajaryhmän suuntaan. Nuorista vain alle kolmasosa (30 %) hyväksyy, kun ikääntyneistä, yli 60-vuotiaista, tällä tavalla suhtautuu selvä enemmistö (58 %). Myös koulutustason noustessa ja sosiaalisen aseman vahvistumisen myötä sovelluksen hyväksyttävyyden kasvaa.

Ulkomaisten yritysten, ulkovaltojen ja suomalaisten yritysten nettiseuranta tuomitaan selvästi – yli puolet tuomitsee myös Suomen valtion ja viranomaisten tekemän nettiseurannan

Nettikäyttäytymiseen kohdistuvan valvonnan osalta haettiin tutkimuksessa vastausta myös siihen, kuinka hyväksyttävää vastaajiin itseensä kohdistuva eri tahojen harjoittama nettiseuranta olisi. Kysymyksenasettelu oli yleinen. Se ei sisältänyt mitään perusteita, miksi eri tahot harjoittaisivat seuranta.

Pääasiallinen havainto vastauksista on se, että kansalaiset tuomitsevat kaikkien tahojen seurannan, jos se kohdistuu heihin itseensä. Neljä viidestä tuomitsee ulkovaltojen (82 %) ja ulkomaisten yritysten (85 %) harjoittaman nettikäyttäjätymisen seurannan. Kolme neljästä tyrmää myös suomalaisen verkkoyrityksen seurannan (74 %). Voimakkaimman tuomion suomalaisten yritysten nettisaurannalle antavat yrittäjät, joista neljä viidestä (88 %) tuomitsee sen. Tulokset kertovat siitä, että kansalaiset eivät näe mitään erityisiä syitä, miksi juuri heidän nettikäyttäjätymistä pitäisi seurata.

Niukka enemmistö (52 %) torjuu myös Suomen valtion harjoittaman yksiöihin kohdistaman nettikäyttäjätymisen seurannan. Kuitenkin kaksi viidestä (39 %) asennoituu Suomen valtion tai sen viranomaisten nettiseurantaan ymmärtävästi. Niukka enemmistö STTK:n jäsenistä (52 %) ja Kokoomuksen kannattajista (51 %) suhtautuvat Suomen valtion harjoittamaan nettikäyttäjätymisen seurantaan hyväksyvästi. Etenkin vasemmistoliiton tukijat kavahtavat valtion harjoittamaa nettiseurantaa. Koulutustaso heijastuu myös vastauksissa. Kielteinen suhtautuminen Suomen valtion harjoittamaan nettiseurantaan voimistuu koulutuksen lisääntyessä.

Aiempaa useampi on tyytyväinen yhteiskunnan asettamiin omaa elämää rajoittaviin määräyksiin

Pitkällä aikavälillä vuosittaisen sääntelyn määrä yhteiskunnassa on lisääntynyt. Suuntaus on sama myös muissa kehittyvissä maissa. Jotkut menevät tulkinnoissa jopa niin pitkälle, että puhuvat hyvinvointiyhteiskunnan muuttumisesta holhousyhteiskunnaksi. Vastaajilta tiedusteltiin, missä määrin yhteiskunnan erilaiset säädökset, määräykset ja ohjeet rajoittavat omaa elämää.

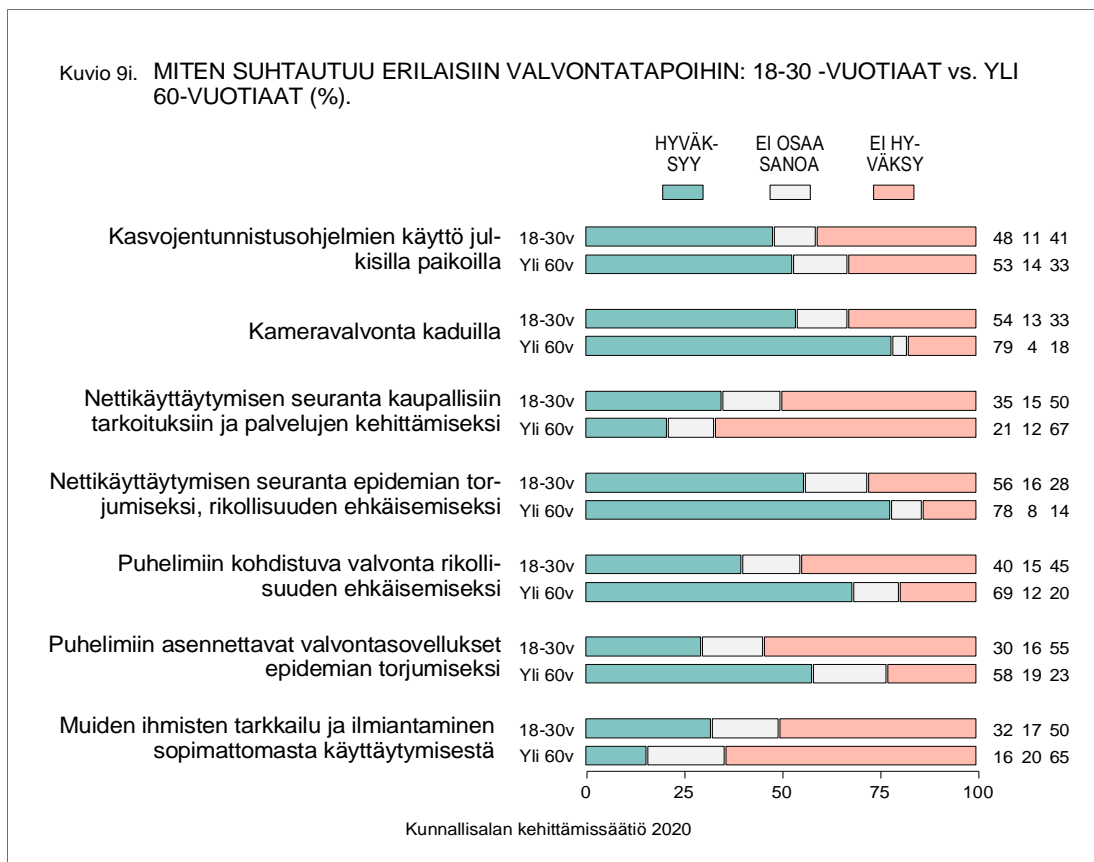
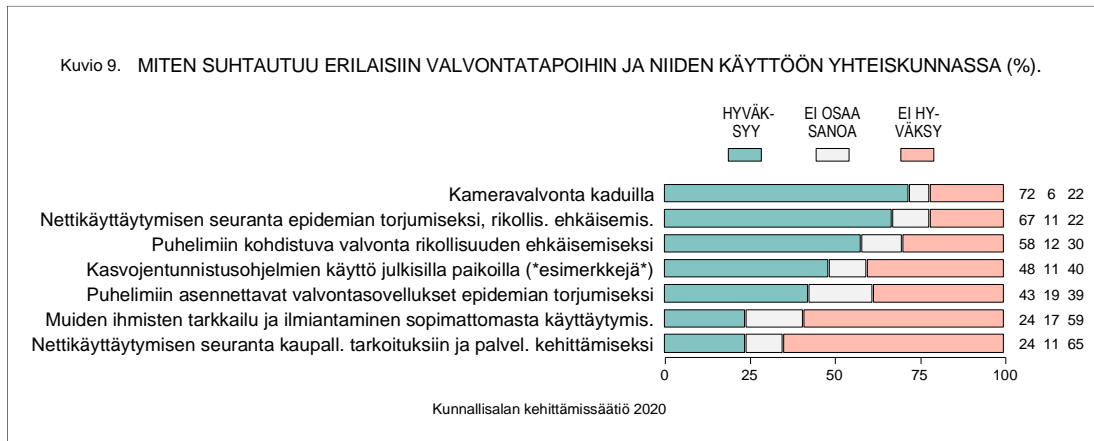
Kaksi kolmesta (64 %) on sitä mieltä, että yhteiskunnan normeja ja ohjausta on heidän oman elämänsä kannalta sopivasti. Noin neljännes (23 %) suomalaisista arvioi, että yhteiskunnan erilaiset säädökset, määräykset ja ohjeet rajoittavat omaa elämää aivan liikaa tai jonkin verran liikaa. Mielenpiteet ovat muuttuneet merkittävästi aiemmasta. Vuonna 2015 noin puolet (48 %) arvioi yhteiskunnan rajoittavan omaa elämää liian kanssa, nyt tällä tavalla ajattelee vain neljännes (23 %). Muutos selittynee koronakriisillä ja poikkeusoloilla. Enemmistö on tyytyväinen valtiovallan asettamiin rajoitteisiin ja suosituksiin.

Miehet kokevat naisia hieman useammin, että yhteiskunnan eri säädökset, määräykset ja ohjeet rajoittavat heidän elämänsä liian kanssa. Naisista valtaosa arvioi heitä itseään rajoittavia määräyksiä olevan sopivassa määrin.

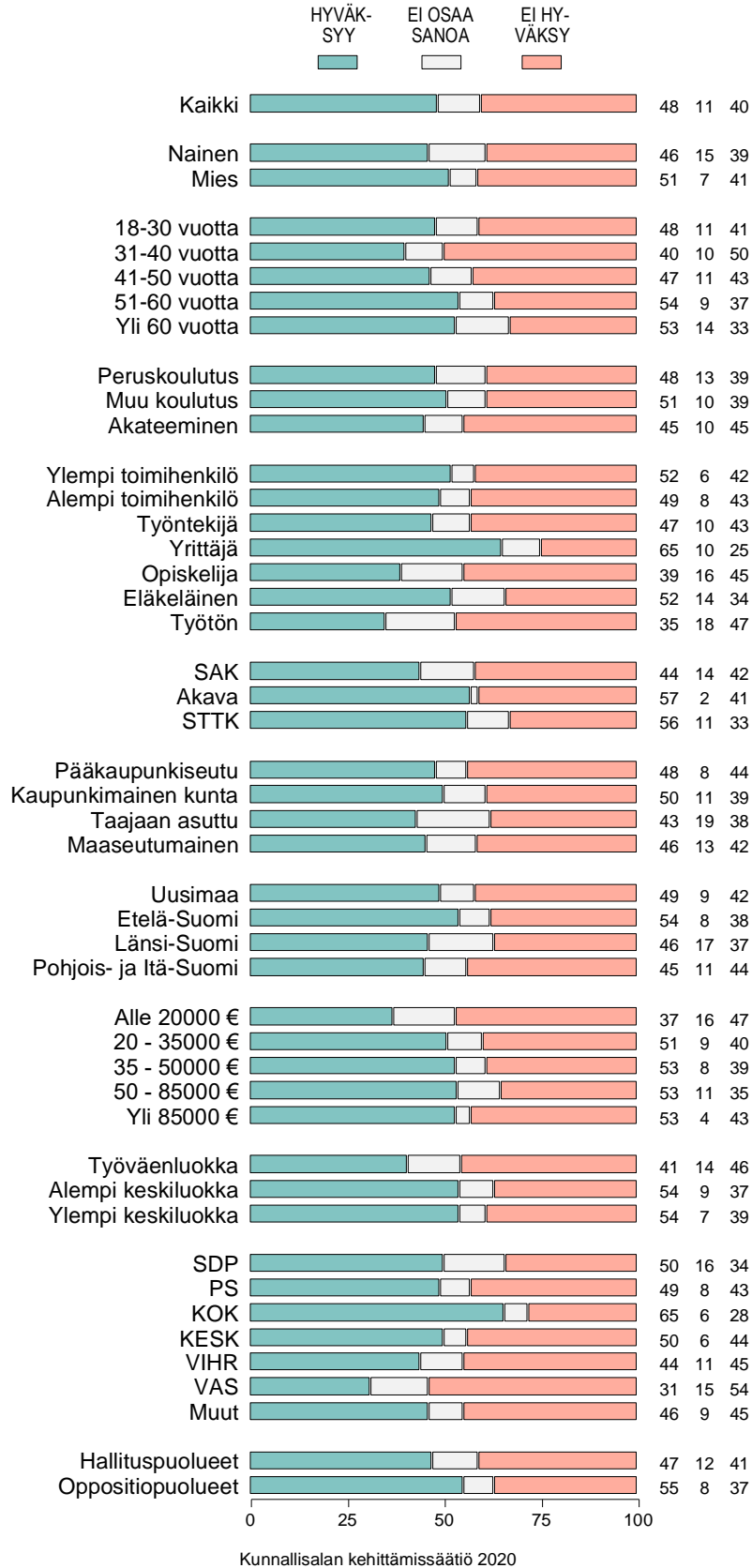
Ammattitausta heijastuu myös vastauksissa. Ylempien toimihenkilöiden, työntekijöiden ja työttömien keskuudessa on keskimäärää enemmän niitä, joiden mielestä säädökset, määräykset ja ohjeet rajoittavat elämää liian kanssa. Myös nuorten keskuudessa tällaisia mielenpiteitä esiintyy muuta väestöä jonkin verran enemmän. Puoluekannan mukaan monet perussuomalaisten kannattajat kokevat, että normit ja ohjeet rajoittavat heidän elämänsä liian kanssa.

Tutkimuksen toteutus. KAKS- Kunnallissalan kehittämissäätiön tutkimuksen toteutti Kantar TNS Oy. Tutkimusaineisto on koottu Gallup Kanavalla 30.5.-4.6.2020. Haastatteluja tehtiin yhteensä 1.001. Vastajat edustavat maamme 18 - 79 vuotta täyttäneitä väestöä Ahvenanmaata lukuun ottamatta. Tutkimuksen tulosten virhemarginaali on koko aineiston tasolla suurimmillaan vajaat kolme prosenttiyksikköä suuntaansa.

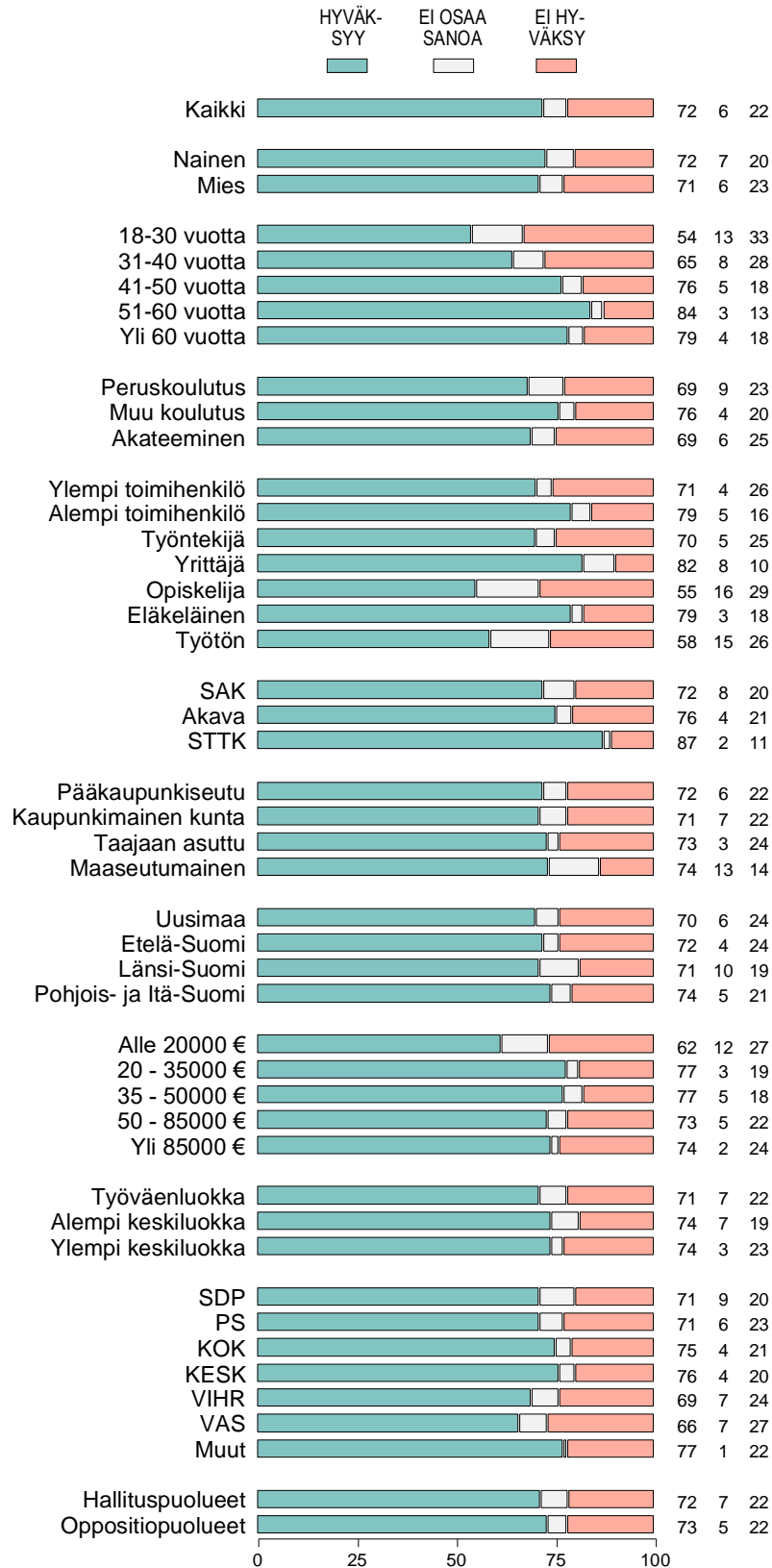
Lisätietoja: Asiamies Antti Mykkänen, 0400-570087.

Kuvio 9-1. SUHTAUTUMINEN VALVONTATAPOIHIN: KASVOJENTUN-
NISTUSOHJELMIEN KÄYTTÖ JULKISILLA PAIKOILLA (lii-
kenne, satamat, lentoasemat jne.)

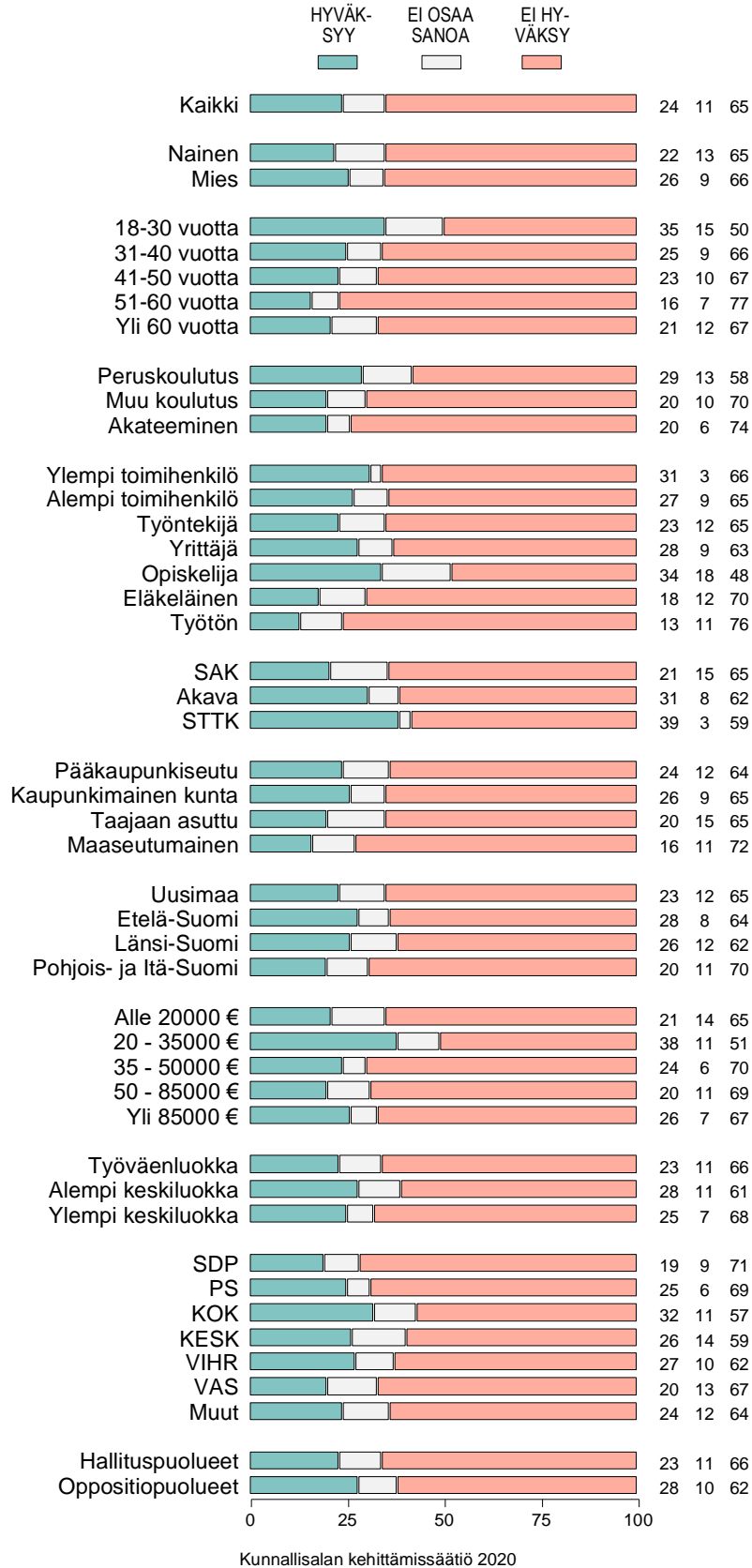

Kuvio 9-2. SUHTAUTUMINEN VALVONTATAPOIHIN: KAMERAVALVONTA KADUILLA (%).

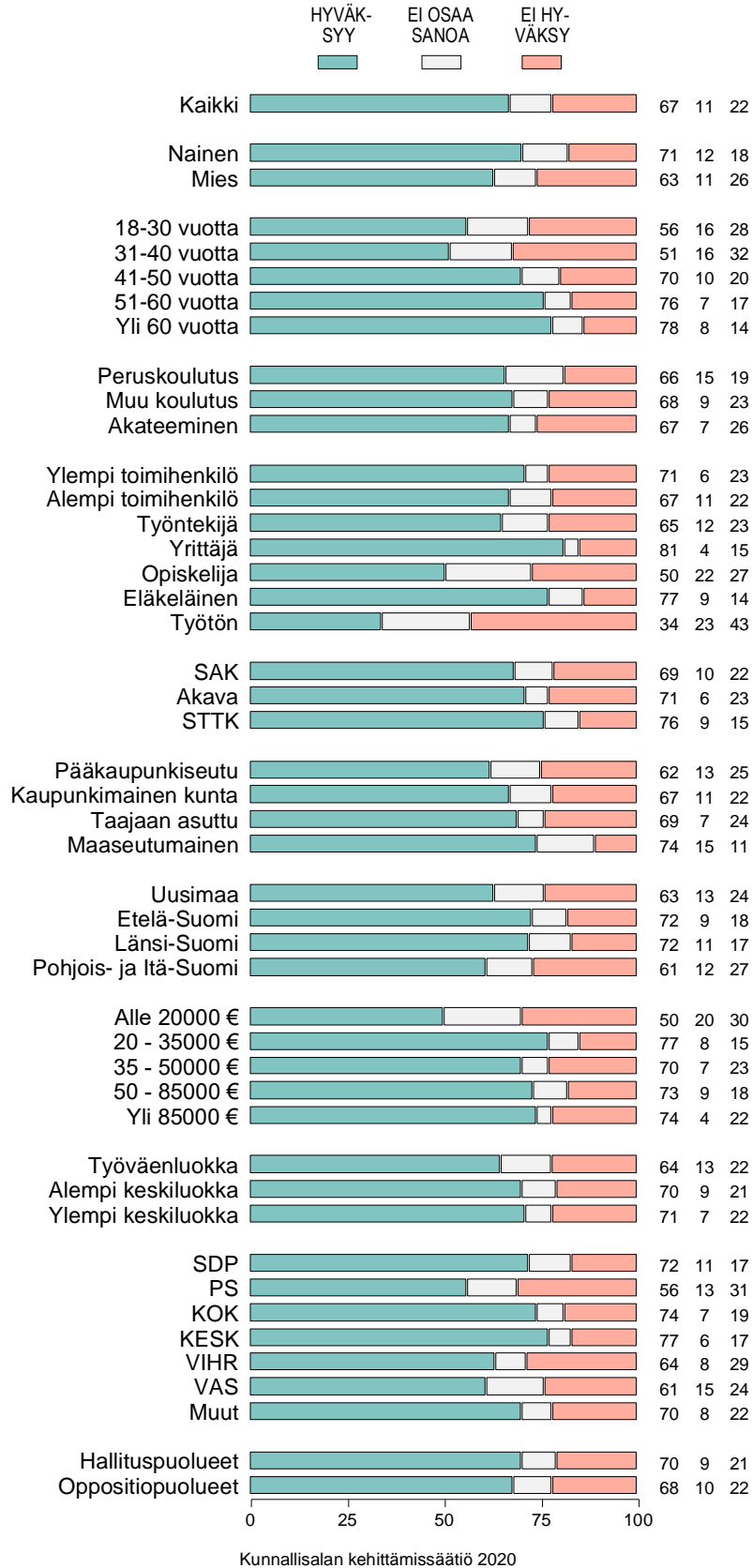

Kunnallisalan kehittämissäätiö 2020

Kuvio 9-3. SUHTAUTUMINEN VALVONTATAPOIHIN: NETTIKÄYTTÄY-
TYMISEN SEURANTA KAUPALLISIIN TARKOITUKSIIN JA
PALVELUIDEN KEHITTÄMISEKSI (%).

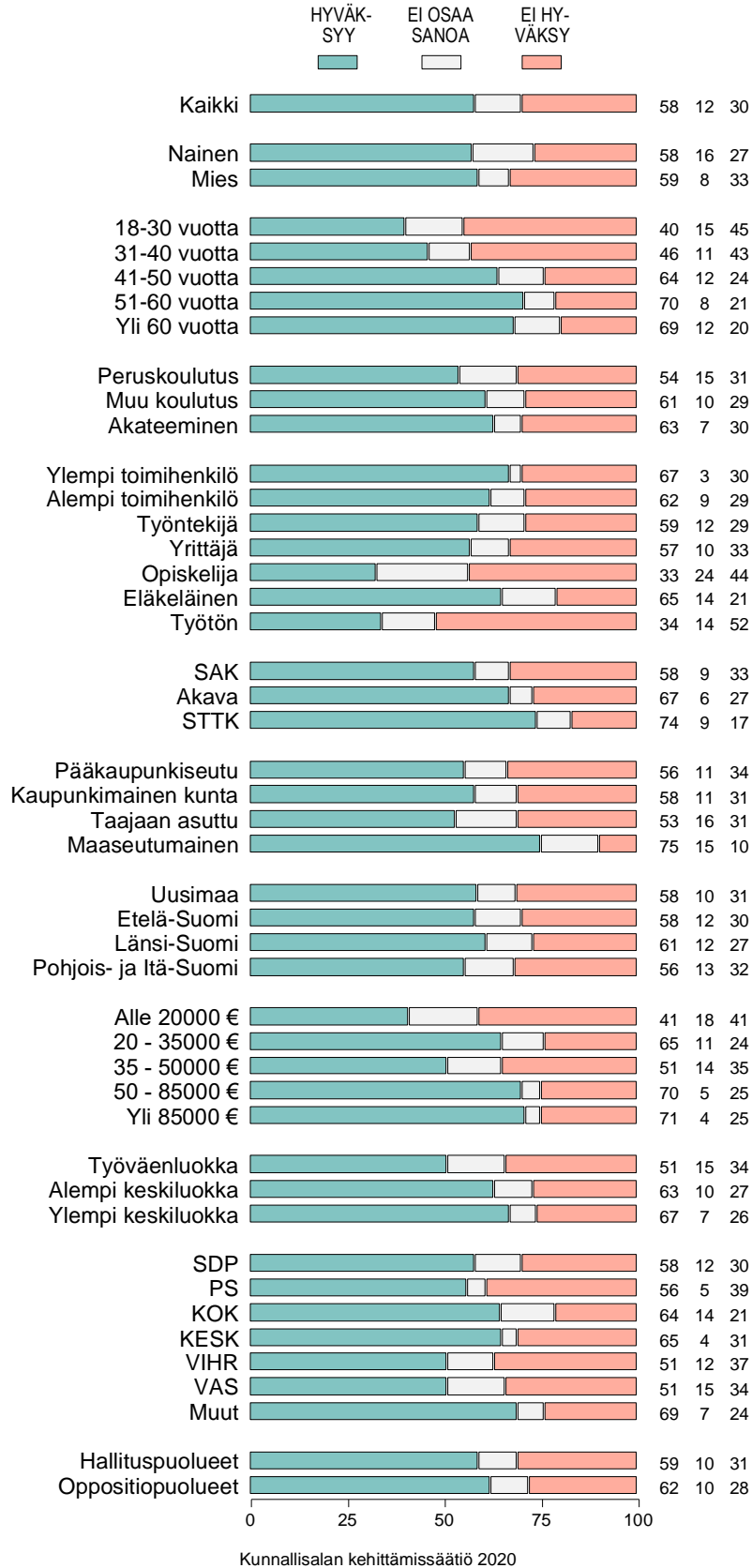

Kuvio 9-4. SUHTAUTUMINEN VALVONTATAPOIHIN: NETTIKÄYTTÄY-
TYMISEN SEURANTA EPIDEMIAN TORJUMISEKSI, RIKOL-
LISUUDEN EHKÄISEMISEKSI (%).

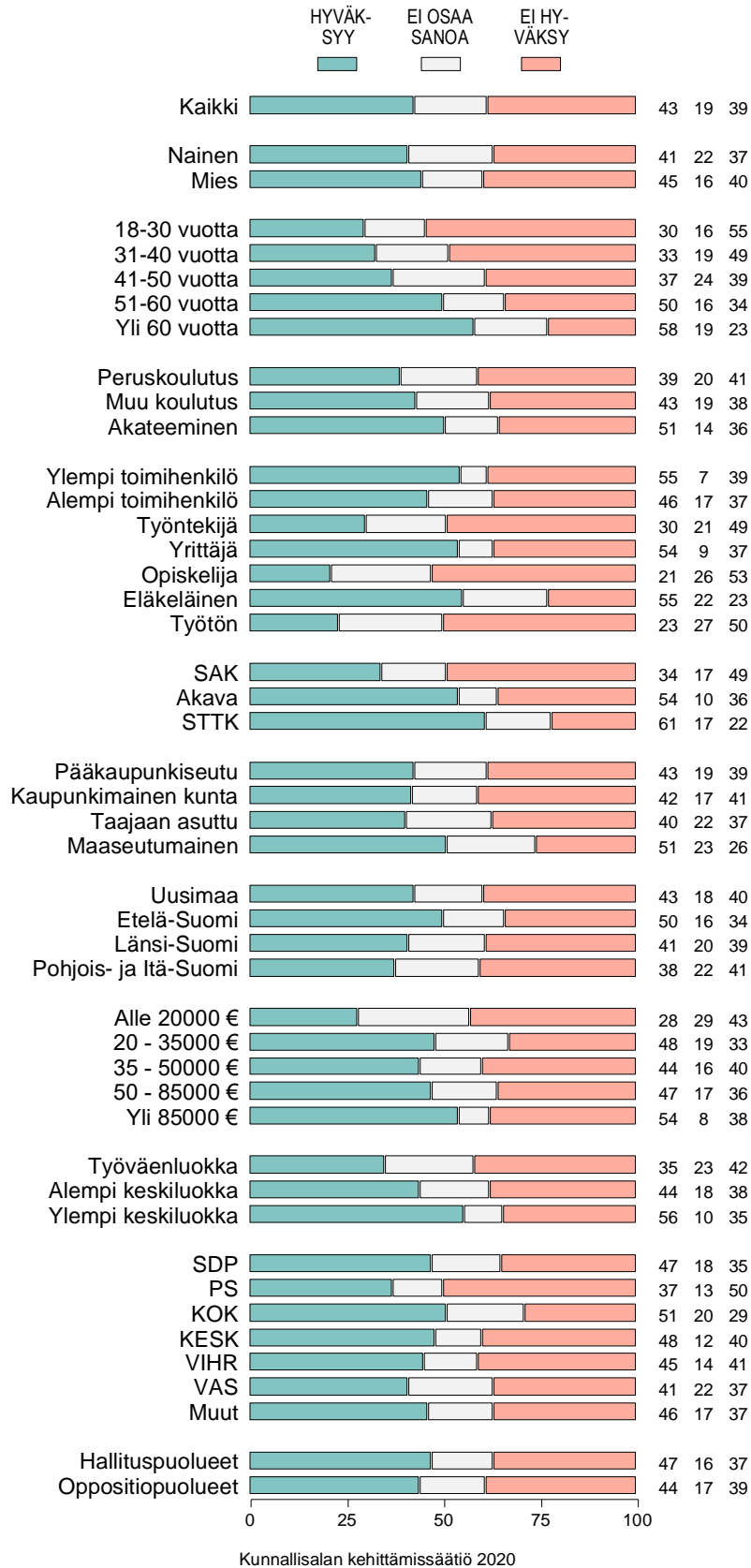

Kuvio 9-5. SUHTAUTUMINEN VALVONTATAPOIHIN: PUHELIMIIN KOHDISTUVA VALVONTA RIKOLLISUUDEN EHKÄISEMISEKSI (%).

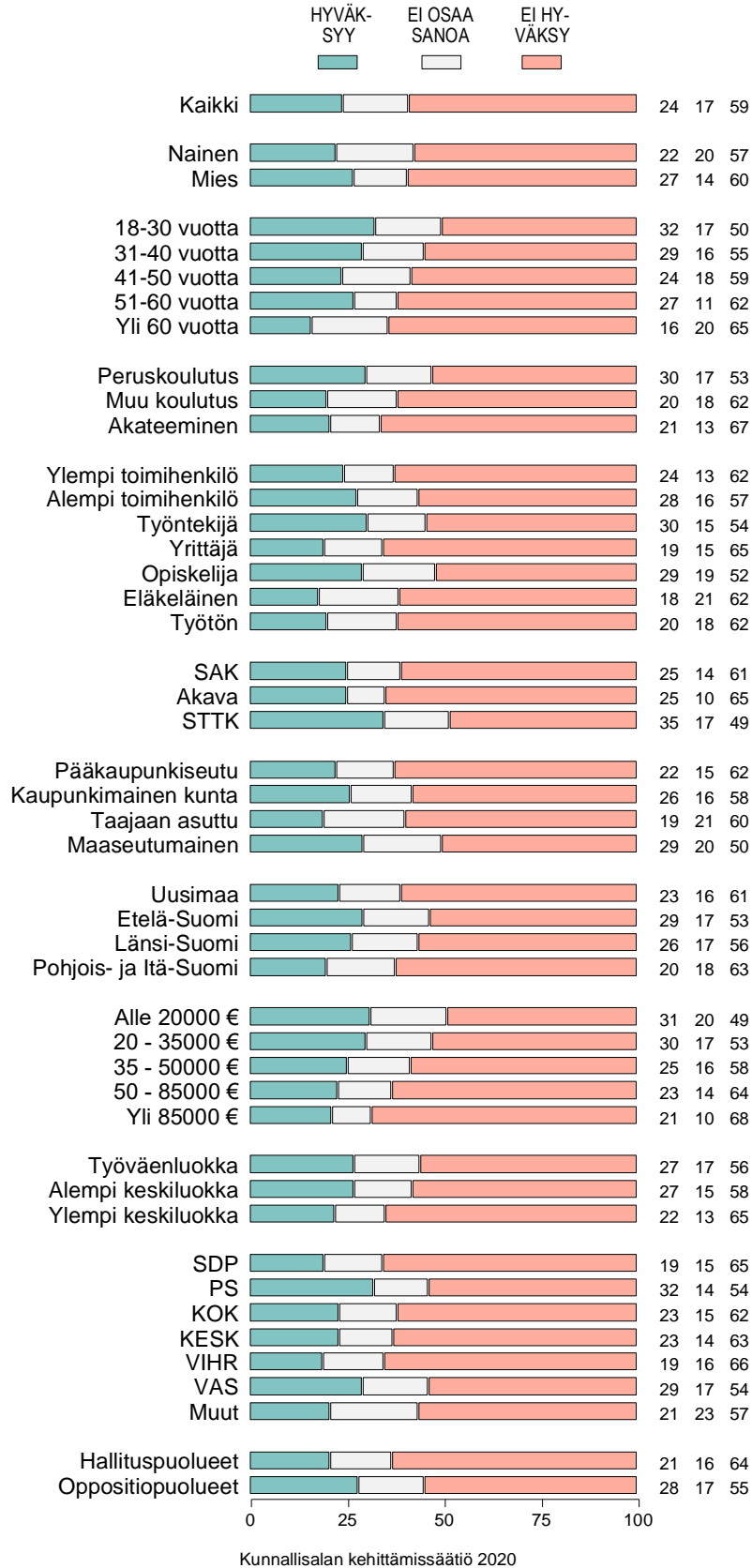

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2020

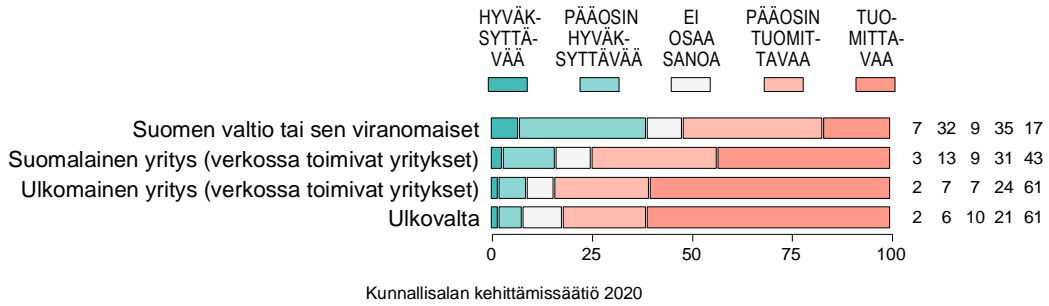
Kuvio 9-6. SUHTAUTUMINEN VALVONTATAPOIHIN: PUHELIMIIN ASENNETTAVAT VALVONTASOVELLUKSET EPIDEMIAN TORJUMISEKSI (%).

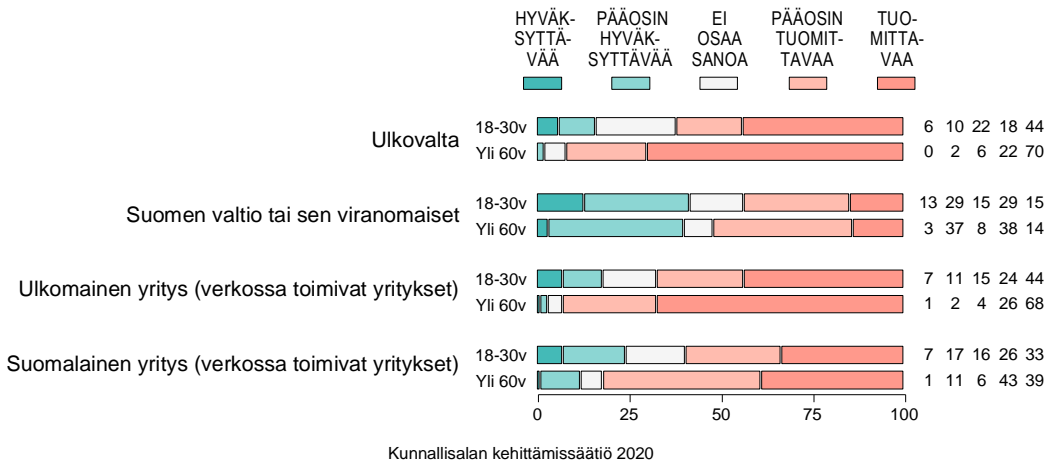
Kuvio 9-7. SUHTAUTUMINEN VALVONTATAPOIHIN: MUIDEN IHMI-
TEN TARKKAILU JA ILMIANTAMINEN SOPIMATTOMASTA
KÄYTTÄYTYMISESTÄ (%).

Kuvio 10. KUINKA HYVÄKSYTTÄVÄNÄ TAI TUOMITTAVANA PITÄISI OMAAN NETTIKÄYTTÄYTYMISEENSÄ KOHDISTUVAA SEURANTAA, JOS SITÄ HARJOITTAISI JOKIN SEURAAVA TAHO (%).

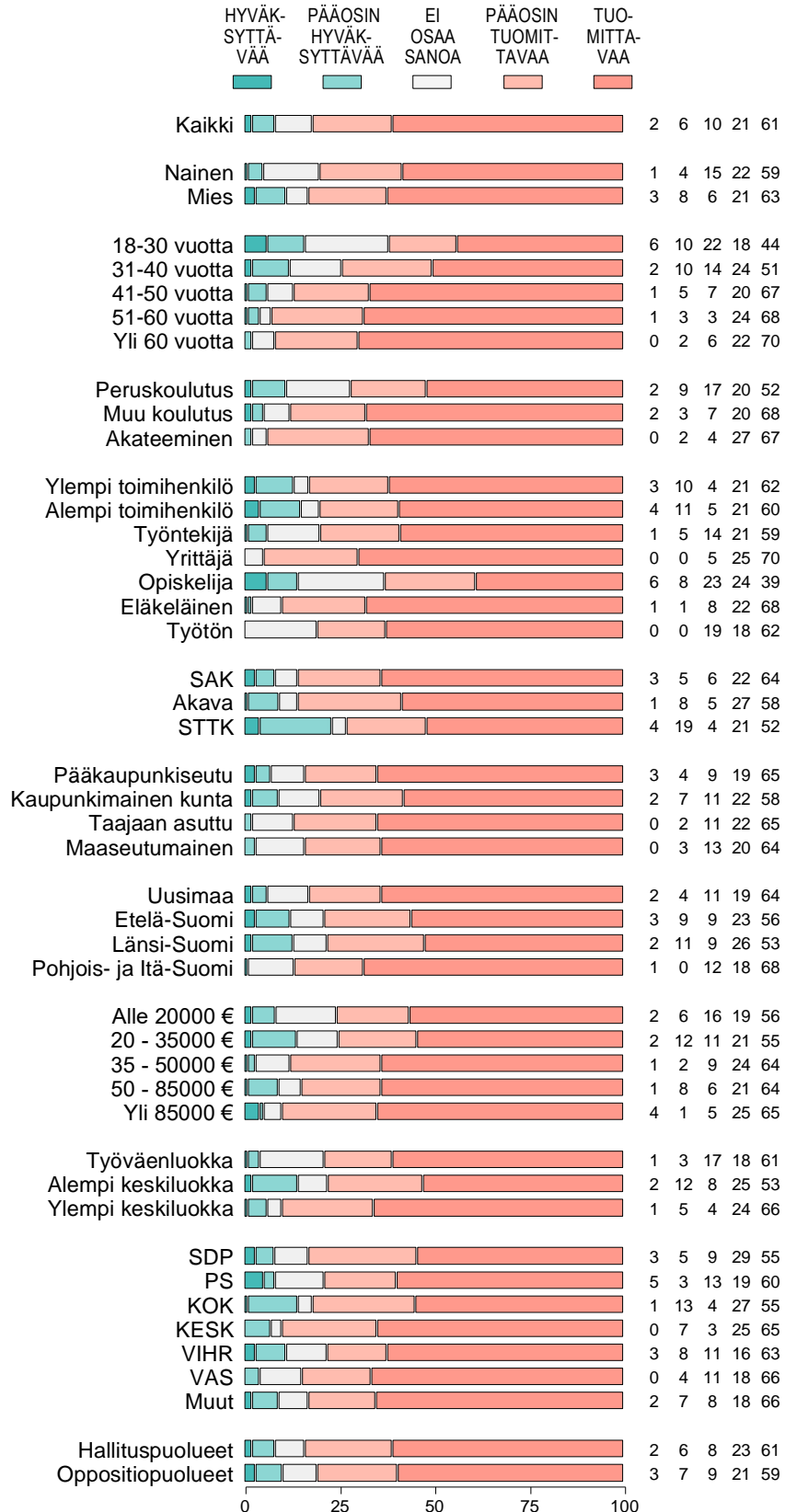

Kuvio 10i. KUINKA HYVÄKSYTTÄVÄNÄ PITÄISI OMAAN NETTIKÄYTTÄYTYMISEENSÄ KOHDISTUVAA SEURANTAA, JOS SITÄ HARJOITTAISI JOKIN SEURAAVA TAHO: 18-30 -VUOTIAAT vs. YLI 60-VUOTIAAT (%).

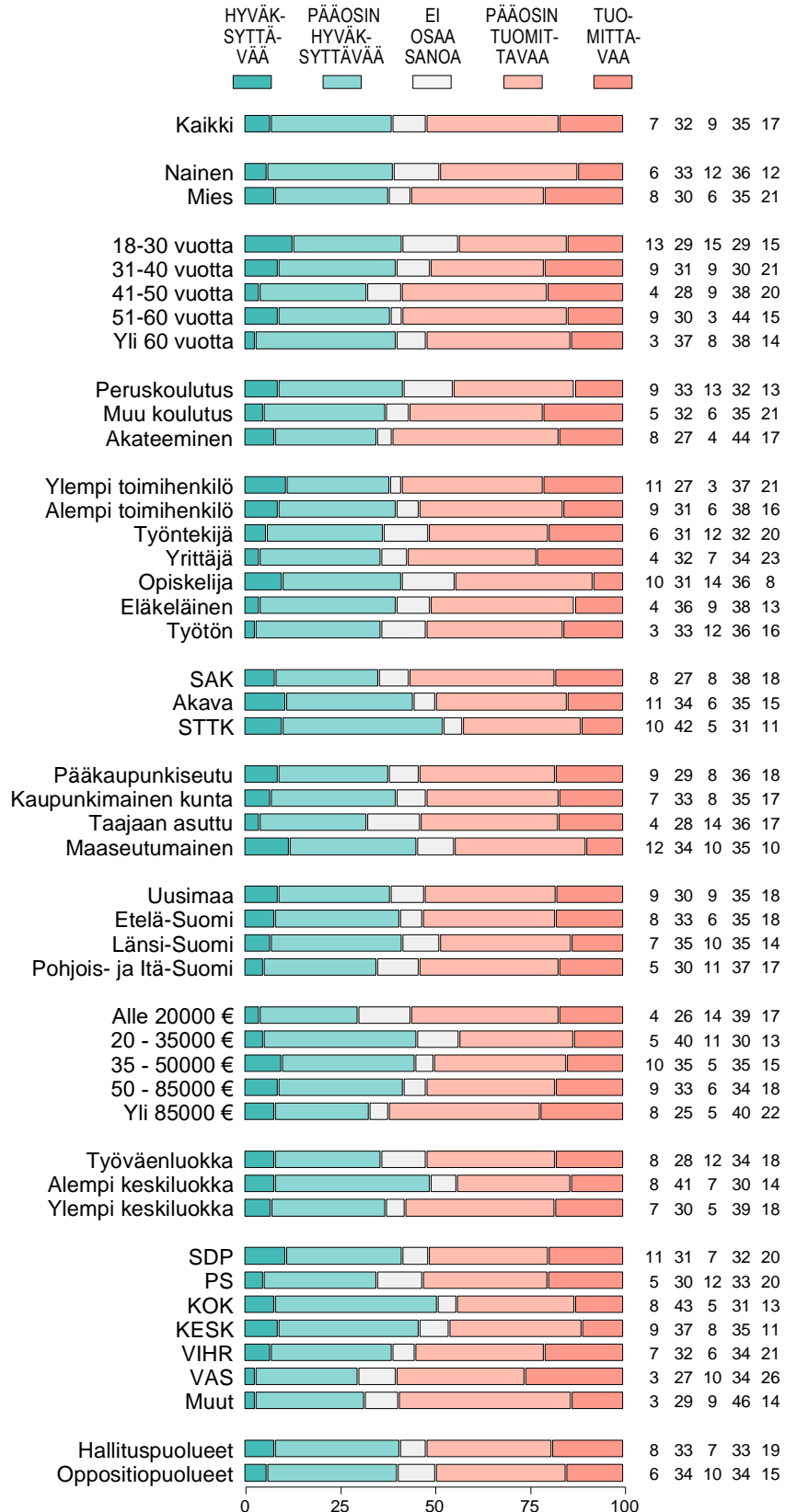

Kuvio 10-1. KUINKA HYVÄKSYTTÄVÄNÄ PITÄISI NETTIKÄYTTÄYTYMISENSÄ SEURANTAA, JOS SITÄ HARJOITTAISI: ULKOVALTA (%).

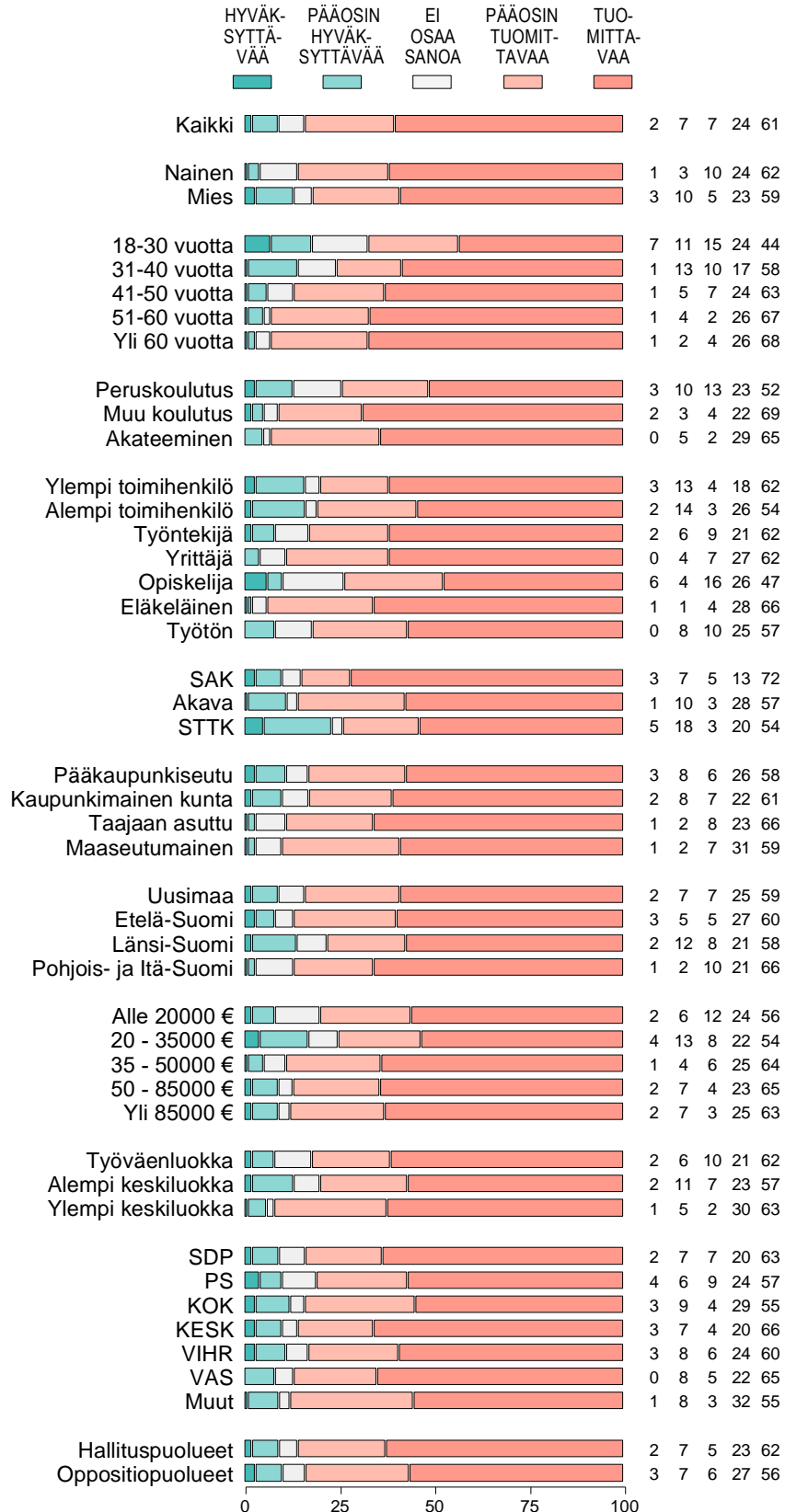

Kuvio 10-2. KUINKA HYVÄKSYTTÄVÄNÄ PITÄISI NETTIKÄYTTÄYTYMISENSÄ SEURANTAA, JOS SITÄ HARJOITTAISI: SUOMEN VALTIO TAI SEN VIRANOMAISET (%).

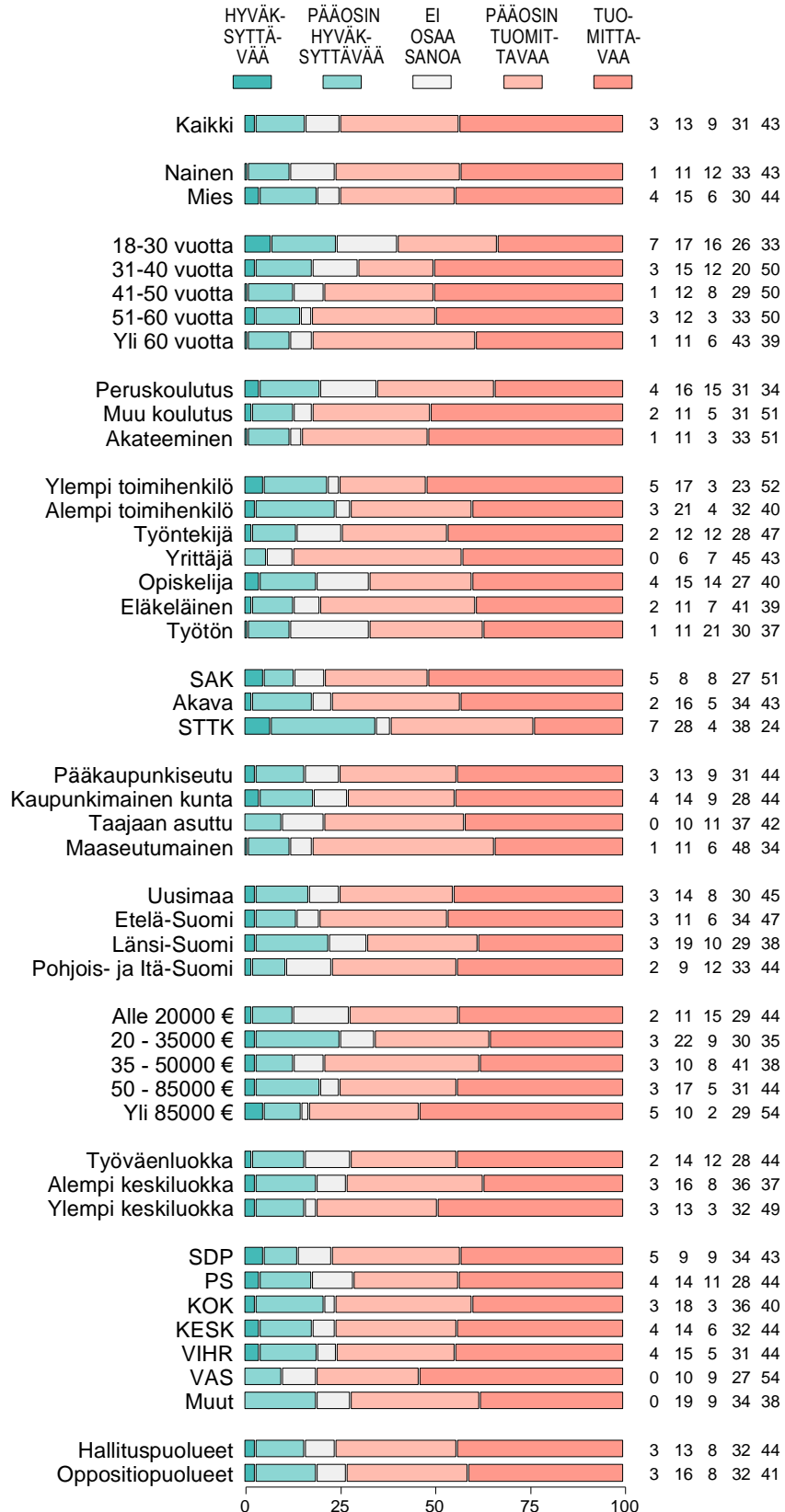

Kuvio 10-3. KUINKA HYVÄKSYTTÄVÄNÄ PITÄISI NETTIKÄYTTÄYTYMISENSÄ SEURANTAA, JOS SITÄ HARJOITTAISI: ULKOMAINEN YRITYS (verkossa toimivat yritykset) (%).

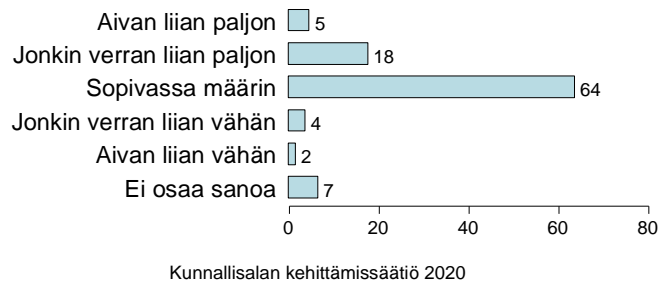

Kuvio 10-4. KUINKA HYVÄKSYTTÄVÄNÄ PITÄISI NETTIKÄYTTÄYTYMISENSÄ SEURANTAA, JOS SITÄ HARJOITTAISI: SUOMALAINEN YRITYS (verkossa toimivat yritykset) (%).

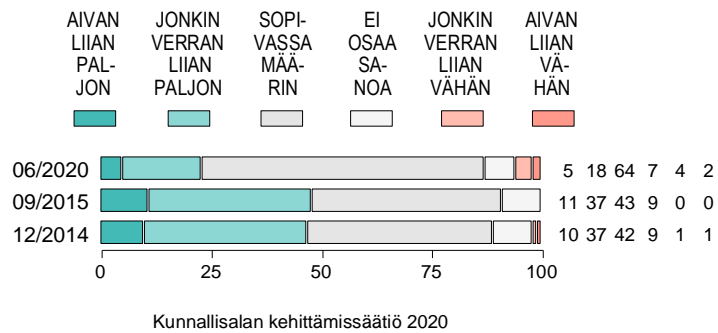

Kuvio 11. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE YHTEISKUNNAN ERILAISETEN SÄÄDÖSTEN, MÄÄRÄYSTEN JA OHJEIDEN RAJOITTAVAN OMAA ELÄMÄÄ (%).

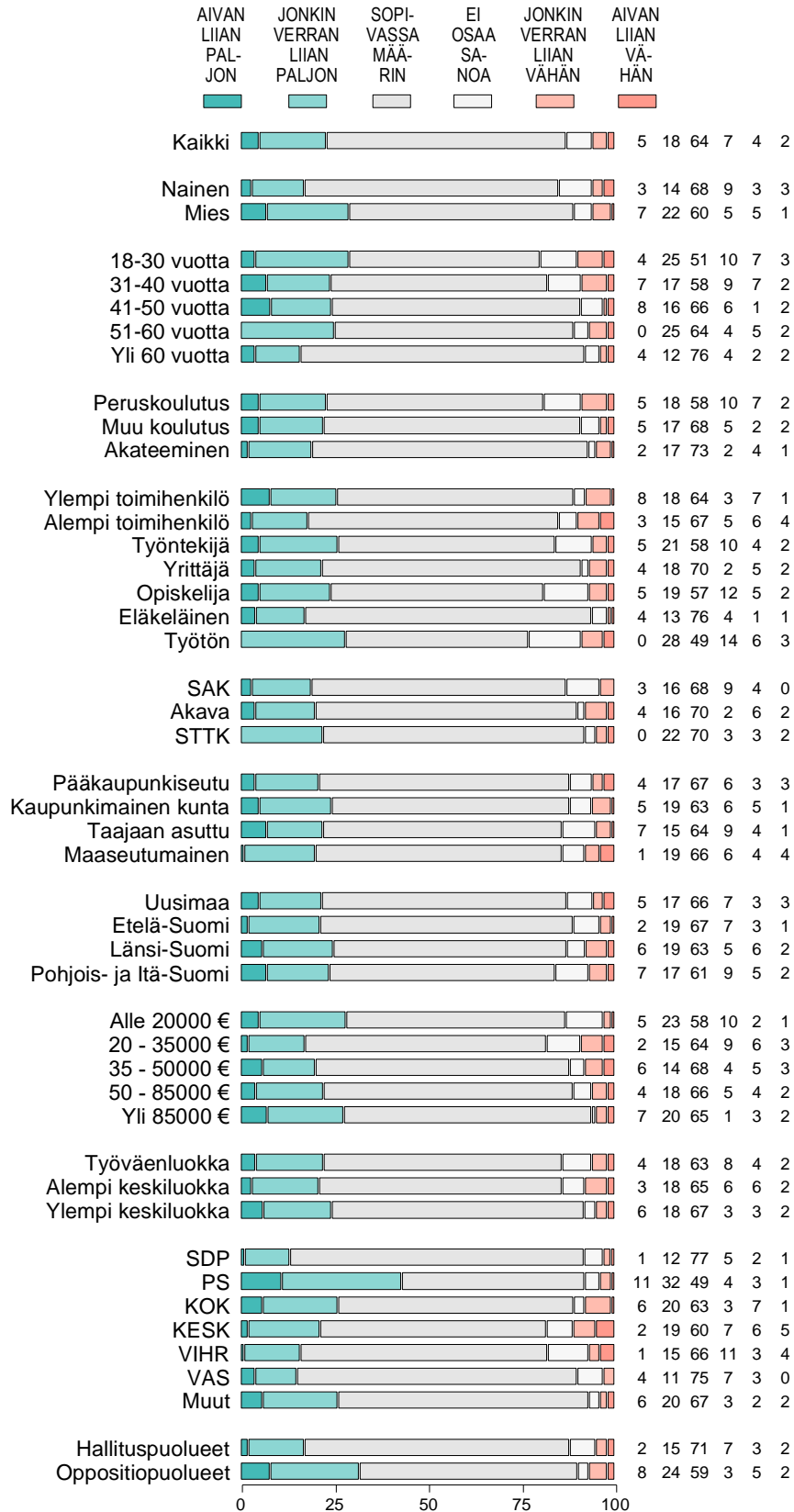

Kuvio 11t. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE, ETTÄ YHTEISKUNNAN ERILAISET SÄÄDÖKSET, MÄÄRÄYKSET JA OHJEET RAJOITTAVAT OMAA ELÄMÄÄ (%).

Kuvio 11e. MISSÄ MÄÄRIN KOKEE, ETTÄ YHTEISKUNNAN ERILAISET SÄÄDÖKSET, MÄÄRÄYKSET JA OHJEET RAJOITTAVAT OMAA ELÄMÄÄ (%).

Kunnallissalan kehittämissäätiö 2020